

TAM MÜKELLEF GERÇEK KİŞİLER TARAFINDAN ELDE EDİLEN MENKUL SERMAYE İRATLARININ BEYANI

DECLARATION OF INCOME FROM MOVABLE PROPERTY
DERIVED BY FULL LIABILITY REAL PERSON TAXPAYERS

Onur GÖK*

ÖZ

Çalışmamızda tam mükellef gerçek kişiler tarafından 2017 takvim yılı içerisinde elde edilen menkul sermaye iratlarının beyanı, konuya ilişkin kapsamlı örnekler ile ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Menkul Sermaye İradı, Gelirin Toplanması, Beyan.

ABSTRACT

This study deals with the declaration of income from movable property derived by full liability real person taxpayers in 2017 in the light of extensive examples.

Keywords: Income from movable property, summing of income elements, declaration

1- GİRİŞ

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinde; sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradı olarak tanımlanmış ve yine mezkûr maddede menkul sermaye iradı olarak vergilendirilecek gelirler sıralanmıştır.

Bu çalışmamızda 2017 takvim yılı içerisinde gelir vergisi mükellefleri tarafından elde edilen menkul sermaye iratlarının beyanına dair açıklamalar, konuya ilişkin kapsamlı örnekler ile ele alınmıştır.

* Vergi Müfettişi

M.G.T.: 13.02.2018 / M.K.T.: 21.02.2018

2- 2017 TAKVİM YILINDA ELDE EDİLEN MENKUL SERMAYE İRATLARININ BEYANINA İLİŞKİN BİLGİLER

2.1- Hisse Senedi Kâr Payları, İştirak Hisselerinden Doğan Kazançlar ile Kurumların İdare Meclisi Başkan ve Üyelerine Verilen Kâr Payları

Tam mükellef gerçek kişilerin, tam mükellef kurumlardan elde ettikleri kâr payları ve iştirak kazançlarının tamamı üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesinin (6/b-i) bendine göre %15 oranında tevkifat yapılmaktadır.

Tam mükellef gerçek kişilerce elde edilen bu kâr paylarının brüt tutarının yarısı, Kanunun 22'nci maddesinin 1 inci fıkrasının 3 numaralı bendine göre vergiden istisnadır. Tam mükellef gerçek kişiler, istisna tutarı düşüldükten sonra kalan kâr payları ve iştirak kazançlarını beyan sınırını (2017 yılı gelirleri için 30.000 TL) aşması halinde beyan edeceklerdir. Elde edilen kâr payı ve iştirak kazançlarının beyan edilmesi durumunda tevkif suretiyle kesilen verginin tamamı hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir.

Kurumların 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının dağıtılması halinde ise, tam mükellef gerçek kişiler elde edilen kâr payları ve iştirak kazançları için yıllık beyanname vermeyeceklerdir.

Kurumların 01.01.1999-31.12.2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerinde elde edilen kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançları ile geçici 61 inci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan kazançlarının dağıtılması halinde, bu kapsamda elde edilen kâr payları ve iştirak kazançlarının net tutarına elde edilen kâr payının 1/9'u eklendikten sonra, bulunan tutarın yarısı vergiye tabi gelir olarak dikkate alınır ve beyan sınırını (2017 yılı gelirleri için 30.000 TL) aşması halinde beyan edilir. Bu gelirler ile ilgili olarak yıllık beyanname verilmesi halinde, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir.

2.2- Her Nevi Tahvil, Hazine Bonusu Faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince Çıkarılan Menkul Kıymetlerden Sağlanan Gelirler - 01.01.2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Menkul Kıymetler

Tam mükellefler gerçek kişiler tarafından elde edilen menkul sermaye iradının tamamı üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesinin 7'nci fıkrasına göre tevkifat yapılır.

Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç, elde edilen menkul sermaye iratlarına, Gelir Vergisi Kanunu'nun 76'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenen indirim oranı uygulanır.

İndirim oranı; 213 sayılı Kanuna göre o yıl için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranının, aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi suretiyle tespit edilmekte olup 213 sayılı Kanun hükümlerine göre 2017 yılı için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranı %14,47'dir. Bu dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı ise %11,18'dir. Buna göre, 2017 yılında elde edilen bir kısım menkul sermaye iradının beyanında uygulanacak indirim oranı (%14,47 / %11,18 =) %129,43 olmaktadır. Bu oranlar dikkate alındığında, 2017 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı birden büyük çıkmaktadır.

Bu kapsamda, 2017 takvim yılında elde edilen menkul sermaye iratlarından, 1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan ve 193 sayılı Kanunun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde sayılan her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince

çkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler indirim oranının birden büyük olması dolayısıyla beyan edilmeyecektir.

Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlere indirim oranı uygulanmayacaktır. Bu iratlar beyan sınırını (2017 yılı gelirleri için 30.000 TL) aşması halinde beyan edilir.

- 01.01.2006 Tarihinden Sonra İhraç Edilen Menkul Kıymetler

Geçici 67'nci madde kapsamında tevkifata tabi olduğundan beyan edilmeyecektir. Vergi uygulaması bakımından Devlet tahvili ve Hazine bonusu gibi değerlendirilmekle birlikte eurobondlar geçici 67'nci madde kapsamında değildir. Dolayısıyla ihraç tarihine bakılmaksızın 2017 yılında elde edilen ve 30.000 TL'yi aşan eurobond faiz gelirleri beyan edilecektir.

2.3- Her Nevi Alacak Faizleri, İştirak Hisselerinin Sahibi Adına Henüz Tahakkuk Etmemiş Kâr Paylarının Devir ve Temlik Karşılığında Alınan Para ve Ayınlar, Her Çeşit Senetlerin İskonto Edilmesi Karşılığında Alınan İskonto Bedelleri, Yurt Dışı Mevduat Faizleri

Türkiye'de vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan yukarıda belirtilen menkul sermaye iratları 1.600 TL'lik tutarı aşması halinde yıllık beyanname ile beyan edileceklerdir.

Burada bahsedilen 1.600 TL'lik tutar bir istisna olmayıp, gelirin beyan edilip edilmeyeceğinin tespitinde dikkate alınacak bir haddedir. Buna göre, menkul sermaye iradı olarak elde edilen gelir 1.600 TL'yi aşarsa, elde edilen gelirin tamamı beyan edilecektir. Bu had yukarıda belirtilen gelirlerin her biri için ayrı ayrı uygulanmayacak olup, bu gelirler ile vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan diğer menkul sermaye iratlarının toplam tutarı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

2.4- Mevduat faizleri, Faizsiz Kredi Verenlere Ödenen Kâr Payları ile Kâr-Zarar Ortaklığı Belgesi Karşılığı Ödenen Kâr Payları ve Özel Finans Kurumlarınca Kâr ve Zarara Katılma Karşılığı Ödenen Kâr Payları, Repo Faizleri

Tam mükellef gerçek kişiler tarafından elde edilen faiz gelirlerinin tamamı üzerinden, geçici 67/4 üncü maddeye göre tevkifat yapılacaktır. Tevkifata tabi tutulan bu faiz gelirleri yine geçici 67/7'nci maddeye göre beyan edilmeyecektir.

2.5- Hisse Senedi ve Tahvillerin Vadesi Gelmemiş Kuponlarının Satışından Elde Edilen Bedeller (GVK 75/8)

01.01.2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilenlerden elde edilen gelirlerin tutarı 1.600 TL beyan sınırını aşar ise tamamı beyan edilir. Eğer 1.600 TL'lik beyan sınırını aşmaz ise tamamı beyan edilmez.

01.01.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilenlerin gelirleri Geçici Madde 67'ye göre tevkifata tabi tutulur. Tevkifata tabi tutulan gelirler Geçici Madde 67/7'ye göre beyan edilmez.

3- UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Örnek 1:

Tam mükellef Bay (A)'nın 2017 takvim yılında elde ettiği kazanç ve iratlara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Deutsche Bank Münih şubesinde elde edilen mevduat faizi (Bu tutar üzerinden %35 tevkifat yapılmıştır.)	500 TL
Türkiye İş Bankası Almanya/Münih şubesinde elde edilen mevduat faizi (Bu tutar üzerinden %35 tevkifat yapılmıştır.)	1.000 TL
Türkiye İş Bankası İzmir/Alsancak şubesinde elde edilen mevduat faizi	4.000 TL
Yazdığı makalenin telif hakkını (Y) Yayıncılık A.Ş'ye satması neticesinde elde ettiği kazanç	10.000 TL
09.09.2005 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz geliri	8.000 TL
Kanuni merkezi İzmir'de bulunan Ege Serbest Bölgesinde yer alan (İ) A.Ş'nin 2010 hesap dönemi kârını dağıtması sonucu elde edilen kâr payı(brüt)	55.000 TL
Kanuni merkezi Ankara'da bulunan (XYZ) adi komandit şirketinden komanditer sıfatıyla elde edilen kâr payı	1.000 TL
İstanbul'da bulunan gayrimenkulünü Avukat Bay (A)'nın konut olarak kiralaması neticesinde elde ettiği kira geliri (Mükellef gayrimenkul sermaye iradının tespitinde götürü gider uygulamasını tercih etmiştir.)	8.000 TL

Tam mükellef Bay (A)'nın 2017 takvim yılında elde ettiği kâr paylarına ilişkin değerlendirmeler şu şekilde olacaktır:

3.1- Yurt Dışı Mevduat Faizi Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Tam mükellef gerçek kişilerin, yurt dışındaki bir bankadan elde ettikleri mevduat faizleri yurt dışında elde edilen gelir niteliğinde olduğundan ve vergi kanunlarımıza göre tevkifata tabi tutulmadıklarından dolayı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d maddesine göre 2017 yılı için belirlenen sınır olan 1.600 TL'yi aşması halinde yıllık beyanname ile beyan edilecektir.

Bu çerçevede gerek Deutsche Bank Münih şubesinde gerekse Türkiye İş Bankası Münih şubesinde elde edilen mevduat faizleri Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67'nci maddesi kapsamında olmayacak ve Gelir Vergisi Kanununun 86/1-d maddesi çerçevesinde işlem tesis edilecektir. Bahsi geçen bu yurt dışı mevduat faizleri üzerinden ilgili ülke vergi kanunları uyarınca ödenen vergiler ise yine Gelir Vergisi Kanunu'nun 123'üncü maddesinde yer alan hükümler dahilinde hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

3.2- Yurt İçi Mevduat Faizi Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Yurt içinde kurulu bankalarda yer alan mevduatlar vasıtasıyla elde edilen faiz gelirleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 75/1-7'nci maddesi uyarınca menkul sermaye iradidir. Bu iratları ödeyecek olan banka ve aracı kurumlar Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67/4 üncü maddesi gereğince tevkifat yapacaktır. Söz konusu gelirler beyana tabi olmayıp, yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir. Bu nedenle mükellef Türkiye İş Bankası Alsancak şubesinde elde ettiği mevduat faizini beyan etmeyecektir.

3.3- Telif Haklarından Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesi

Gelir Vergisi Kanunu'nun 18'inci maddesinde; "Müellif, mütercim, heykeltıraş, hattat, ressam, bestekâr, bilgisayar programcısı ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının şiir, hikâye, roman, makale, bilimsel araştırma ve incelemeleri, bilgisayar yazılımı, röportaj, karikatür, fotoğraf, film, vi-

deo band, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi eserlerini gazete, dergi, bilgisayar ve internet ortamı, radyo, televizyon ve videoda yayınlamak veya kitap, CD, disket, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerindeki mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat gelir vergisinden müstesnadır.

Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi karşılığında alınan bedel ve ücretler istisnaya dahildir.

Yukarıda yazılı kazançların **arızı** olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

Serbest meslek kazançları istisnasının, bu Kanunun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur.” hükmü yer almaktadır.

Bu çerçevede yazdığı makalenin telif hakkını (Y) Yayıncılık A.Ş'ye satan mükellef tarafından elde edilen kazanç, Gelir Vergisi Kanunu'nun 18'inci maddesi çerçevesinde mütalaa edilecek ve yıllık beyannamede beyan edilecek gelirlere dahil edilmeyecektir.

3.4- Eurobondlardan Sağlanan Gelirlerin Vergilendirilmesi

Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin 7/a bendine göre %0 oranında tevkifata tabi tutulmaktadır. Eurobondların faiz gelirleri 2017 yılı için Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi gereğince beyan sınırı olan 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecektir. Eurobondlardan elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde söz konusu eurobondların ihraç tarihinin bir önemi bulunmamaktadır. Bu nedenle mükellef tarafından 09.09.2005 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz gelirlerinin toplam tutarı olan 8.000 TL, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde hesaplanacak olan vergiye tabi gelir toplamının 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecektir. Eurobondlar döviz cinsinden ihraç edildikleri için Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga 76'ncı maddesinde yer alan indirim oranı uygulanmayacaktır.

3.5- Kâr Paylarının Vergilendirilmesi

Tam mükellef (İ) A.Ş'den elde edilen kâr payının yarısı Gelir Vergisi Kanununun 22'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre istisnadır. İstisna düşüldükten sonra kalan tutar Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde vergiye tabi gelir toplamının 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecek aksi takdirde beyan edilmeyecektir.

Kâr payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi halinde tevkif edilen verginin tamamı, hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Bu çerçevede mükellef tarafından Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde dikkate alınacak tutar 27.500 TL (55.000 TL / 2) olacaktır.

3.6- Adi Komandit Şirketlerden Elde Edilen Kâr Paylarının Vergilendirilmesi

Adi komandit şirketlerin dağıtacakları kâr payları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi çerçevesinde tevkifat yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yine adi komandit şirketlerden elde edilen kar payları Gelir Vergisi Kanunu'nun 22/2'nci maddesinde yazılı istisnadan da yararlanamaz. Çünkü gerek 94 gerekse 22'nci maddede bahsi geçen tam mükellef kurumlardan kasıt, kurumlar vergisi mükellefi olan tam mükellef kurumlardır. Bu nedenle adi komandit şirketlerde komanditer ortakların elde ettikleri kâr payları tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iradidir ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d hükmü çerçevesinde 1.600 TL'yi aşması halinde beyan edilmektedir.

3.7- Konut Kira Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Gelir Vergisi Kanunu'nun 70'inci maddesinde yazılı mal ve hakların kiraya verilmesi neticesinde elde edilen gelirler gayrimenkul sermaye iradidir. Yine Gelir Vergisi Kanunu'nun 21'inci maddesinde binaların mesken olarak kiraya verilmesinden elde edilen hasılatın 3.900 TL kısmı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Ticari, zirai veya mesleki kazancı olmayan mükellef, istisna haddi üzerinde elde ettiği mesken kira geliri için diğer gelirleri toplamının 110.000 TL tutarını aşmaması halinde istisna uygulamasından yararlanabilecektir. Bu hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır.

Deutsche Bank Münih şubesinde elde edilen mevduat faizi	500 TL
Türkiye İş Bankası Almanya/Münih şubesinde elde edilen mevduat faizi	1.000 TL
Türkiye İş Bankası İzmir/Alsancak şubesinde elde edilen mevduat faizi	4.000 TL
Yazdığı makalenin telif hakkını (Y) Yayıncılık A.Ş.'ye satması neticesinde elde ettiği kazanç	10.000 TL
09.09.2005 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz geliri	8.000 TL
Kanuni merkezi İzmir'de bulunan Ege Serbest Bölgesinde yer alan (İ) A.Ş.'nin 2010 hesap dönemi kârını dağıtması sonucu elde edilen kâr payı(brüt)	55.000 TL
Kanuni merkezi Ankara'da bulunan (XYZ) adi komandit şirketinden komanditer sıfatıyla elde edilen kâr payı	1.000 TL
İstanbul'da bulunan gayrimenkulünü Avukat Bay (A)'nın konut olarak kiralaması neticesinde elde ettiği kira geliri	8.000 TL
TOPLAM	87.500 TL

Yukarıdaki hesaplama yapılırken mükellef tarafından telif hakkının elden çıkarılması sonucu elde edilen kazançta toplamaya dahil edilmiştir. Çünkü mükellef tarafından bahsi geçen faaliyet arızı olarak icra edildiğinden dolayı elde edilen kazanç serbest meslek kazancı değil; diğer kazanç ve irattır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 21'inci maddesi ile 286 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde¹ yer alan açıklamalar çerçevesinde bulunan tutar 87.500 TL olduğundan mükellef istisna uygulamasından yararlanabilecektir.

Ayrıca mükellef tarafından söz konusu konut; Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi uyarınca tevkifat yükümlüsü olan serbest meslek erbabına kiralanmıştır. Ancak bahsi geçen gayrimenkul serbest meslek erbabı tarafından işi ile ilgili olarak kiralanmamıştır. Bu nedenle söz konusu kira bedelleri üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Mükellef tarafından istisna haddi içerisinde kalan 3.900 TL, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-a maddesi gereğince beyan edilmeyecek; istisna sonrası kalan tutar ise yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Bu tutar ayrıca tevkifatlı menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının beyan edilip edilmeyeceğine ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde hesaplanacak vergiye tabi gelir toplamının hesabında da dikkate alınacaktır.

3.8- Gelirin Toplanması ve Beyanı

Yapılan açıklamalar çerçevesinde mükellefin Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d hükmü çerçevesinde dikkate alacağı gelirleri aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi olacaktır:

¹ 18.02.2014 tarih ve 28917 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Deutsche Bank Mnh Şubesinden elde edilen mevduat faizi	500 TL
Türkiye İŞ Bankası Almanya/Mnh Şubesinden elde edilen mevduat faizi	1.000 TL
Kanuni merkezi Ankara'da bulunan (XYZ) adi komandit Şirketinden komanditer sıfatıyla elde edilen kâr payı	1.000 TL
TOPLAM	2.500 TL

Mükellefin 2017 takvim yılında elde ettiği tevkifata ve istisnaya tabi olmayan menkul sermaye iratlarının toplam tutarı 2017 yılı iÇin 1.600 TL olan beyanname verme sınırını aştığı iÇin tamamı (2.500 TL) yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Söz konusu bu tutar ayrıca Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi kapsamında vergiye tabi gelir toplamının hesabında da dikkate alınacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi uyarınca mükellefin vergiye tabi geliri aşağıdaki Şekilde hesaplanacaktır.

Deutsche Bank Mnh Şubesinden elde edilen mevduat faizi	500 TL
Türkiye İŞ Bankası Almanya/Mnh Şubesinden elde edilen mevduat faizi	1.000 TL
09.09.2005 tarihinde ihraÇ edilen eurobondtan elde edilen faiz geliri	8.000 TL
Kanuni merkezi İzmr'de bulunan Ege Serbest Bölgesinde yer alan (İ) A.Ő.'nin 2010 hesap dönemi karını dağıtması sonucu elde edilen kâr payı (İstisna sonrası kalan tutar)	27.500 TL
Kanuni merkezi Ankara'da bulunan (XYZ) adi komandit Şirketinden komanditer sıfatıyla elde edilen kar payı	1.000 TL
İstanbul'da bulunan gayrimenkulünü Avukat Bay (A)'nin konut olarak kiralaması neticesinde elde ettiği kira geliri (İstisna sonrası kalan tutar)	4.100 TL
TOPLAM	42.100 TL

Mükellefin Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi őrerŐevesinde dikkate alınacak vergiye tabi gelir toplamı 42.100 TL'dir. Söz konusu tutar 2017 yılı iÇin 30.000 TL olan sınırı aştığı iÇin mükellef tarafından elde edilen tevkifata tabi menkul ve gayrimenkul sermaye iratları da beyan edilecektir.

Yukarıda detayları ile yapılan aÇıklamalar őrerŐevesinde mükellef tarafından beyan edilecek gelirler aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi olacaktır:

İstanbul'da bulunan gayrimenkulünü Avukat Bay (A)'nın konut olarak kiralaması neticesinde elde ettiği kira geliri (İstisna ve götürü gider sonrası kalan tutar)	3.485 TL
Deutsche Bank Münih şubesinden elde edilen mevduat faizi (Bu tutar üzerinden %35 tevkifat yapılmıştır.)	500 TL
Türkiye İş Bankası Almanya/Münih şubesinden elde edilen mevduat faizi (Bu tutar üzerinden %35 tevkifat yapılmıştır.)	1.000 TL
09.09.2005 tarihinde ihraç edilen eurobondtan elde edilen faiz geliri	8.000 TL
Kanuni merkezi İzmir'de bulunan Ege Serbest Bölgesinde yer alan (İ) A.Ş.'nin 2010 hesap dönemi kârını dağıtması sonucu elde edilen kar payı (İstisna sonrası kalan tutar)	27.500 TL
Kanuni merkezi Ankara'da bulunan (XYZ) adi komandit şirketinden komanditer sıfatıyla elde edilen kar payı	1.000 TL

Mükellef tarafından 2017 takvim yılında elde edilen kazanç ve iratlar dolayısıyla verilecek yıllık gelir vergisi beyannamesine ait bilgiler ise aşağıdaki gibi olacaktır.

Gayrimenkul Sermaye İradı	3.485,00 TL
Menkul Sermaye İradı	38.000,00 TL
Zarar	0,00 TL
Kâr	41.485,00 TL
Vergiye Tabi Gelir(Matrah)	41.485,00 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	8.450,95 TL
Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergiler	305,57 TL
Kesinti Yoluyla Ödenen Vergiler	8.250,00 TL
Geçici Vergiler	0,00 TL
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	0,00 TL
İade Edilmesi Gereken Gelir Vergisi	104,62 TL

3.9- Tevkif Suretiyle Ödenen Vergilerin Mahsubu

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Vergi Tevkifatının Mahsubu" başlıklı 121'inci maddesinde "Yıllık beyanname gösterilen gelire dahil kazanç ve iratlardan bu Kanuna göre kesilmiş bulunan vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisine mahsup edilir." hükmüne yer verilmiştir.

Madde metninde açıkça ifade edildiği üzere tevkif suretiyle ödenen vergilerin yıllık beyanname gösterilen gelirden mahsup edilebilmesi için, üzerinden tevkifat yapılan tutarın muhakkak yıllık beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir. Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, üzerinden vergi tevkif edilen tutarın yıllık beyanname ile beyan edilmemesi veya yıllık beyanname verilen hallerde beyannameye dahil edilmemesi halinde, bu tutar üzerinden tevkif edilen verginin mahsubu da mümkün değildir. Gelir Vergisi Kanunu'nda bunun aksine düzenleme Kanun'un 22/3'üncü maddesi hükmü gereğince tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr payları dolayısıyla yapılan tevkifatın

mahsubuna ilişkindir. Mezkur madde gereğince tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr paylarının yıllık beyanname ile beyan edilmesi halinde, istisna kazanca tekabül eden ve beyannameye dahil edilmeyen tutar üzerinden tevkif edilen vergi de dahil olmak üzere tevkif edilen verginin tamamı, hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilmektedir.

Bu çerçevede mükellefe kâr payı ödemesinde bulunan tam mükellef (İ) A.Ş tarafından tevkif edilen verginin tamamı (55.000 TL * 0,15 = 8.250 TL) hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

3.10- Yurt Dışında Ödenen Vergilerin Mahsubu

Mükellefin yurt dışında ödediği vergiler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 123'üncü maddesi çerçevesinde Türkiye'de hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken tutar; yurt dışında ödenen verginin tamamının değil; Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmının mahsup konusu yapılacağıdır.

$$(Yurt dışı kazanç / Toplam Kazanç) * Hesaplanan Gelir Vergisi = Üst Sınır$$

Bu hükümler dahilinde mükellefin yurt dışında ödediği verginin, Türkiye'de hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecek kısmı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

1	Yurt Dışı Kazanç	1.500 TL
2	Toplam Kazanç	41.485 TL
3	Hesaplanan Gelir Vergisi	8.450,95 TL
4	Mahsup Üst Sınırı	305,57 TL
	[(1/2)*3]	

Mükellef tarafından yurtdışında ödenen vergi toplamı 525 TL'dir. Ancak Gelir Vergisi Kanunu'nun 123'üncü maddesi çerçevesinde hesaplanan mahsup üst sınırı ise 305,57 TL'dir. Bu nedenle mükellef tarafından yurt dışında ödenen vergilerden mahsup edilebilecek tutar 305,57 TL olacaktır.

Örnek 2:

Bir kamu kurumunda devlet memuru olarak görev yapan tam mükellef Bay (A)'nın 2017 takvim yılında elde ettiği kazanç ve iratlara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Kanuni merkezi İzmir'de bulunan Alfa A.Ş.'nin 1996 hesap dönemi kârını dağıtması sonucu elde ettiği kâr payı (brüt)	10.000 TL
Kanuni merkezi İzmir'de, iş merkezi Azerbaycan'da bulunan Beta A.Ş.'nin 2000 hesap dönemi istisna kaynaklı kazancını dağıtması sonucu elde ettiği kâr payı(net)	18.000 TL
Kanuni merkezi İzmir'de, iş merkezi Tacikistan'da bulunan Teta A.Ş.'nin 2012 hesap dönemi kazancını dağıtması sonucu elde ettiği kâr payı (brüt)	20.000 TL
Kanuni merkezi Azerbaycan'da iş merkezi Tacikistan'da bulunan A.Ş. statüsündeki (X) kurumunun 2013 hesap dönemi kazancını dağıtması sonucu elde ettiği kâr payı	2.000 TL
İş merkezi İstanbul'da bulunan (ABC) adi komandit şirketinin 2017 kârını dağıtması sonucu komanditer sıfatıyla elde ettiği kâr payı	500 TL
09.09.2005 tarihinde ihraç edilen devlet tahvilinden elde edilen faiz geliri (Devlet tahvilleri Türk Lirasına endekslidir.)	5.000 TL
09.09.2006 tarihinde ihraç edilen devlet tahvilinden elde edilen faiz geliri (Devlet tahvilleri Türk Lirasına endekslidir.)	55.000 TL
02.02.2005 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz geliri	1.000 TL
07.08.2010 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz geliri	1.500 TL
Alacak faizi	500 TL
Türkiye İş Bankası Çankaya şubesinde bulunan hesabından elde edilen faiz geliri	1.500 TL
Dubai'de bulunan mevduat hesabından elde edilen faiz geliri	500 TL
05.05.2013 tarihinde iktisap ettiği tam mükellef (K) A.Ş.'nin hisselerini banka aracılığıyla 09.08.2017 tarihinde elden çıkartmasından sağladığı kazanç (Hisse senetleri Borsa İstanbul'da işlem görmektedir.)	20.000 TL
04.04.2017 tarihinde iktisap ettiği tam mükellef (Z) A.Ş.'nin hisselerini banka aracılığıyla 28.12.2017 tarihinde elden çıkartmasından sağladığı kazanç (Hisse senetleri Borsa İstanbul'da işlem görmektedir.)	10.000 TL
03.03.2011 tarihinde iktisap ettiği tam mükellef (Y) A.Ş. hisse senetlerini 05.05.2017 tarihinde elden çıkartmasından sağladığı kazanç (Hisse senetleri Borsa İstanbul'da işlem görmemektedir.) (Banka ve aracı kurum vasıtası olmaksızın elden çıkarılmıştır.)	12.000 TL

Tam mükellef Bay (A)'nın 2017 takvim yılında elde ettiği kazanç ve iratlara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

- Kurumların 31.12.1998 ve daha öncesinde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançları dağıtmaları sonucu gerçek kişilerce elde edilen kâr payları tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.
- Bay A'nın elde ettiği kâr payının tamamı, tam mükellef (Beta) A.Ş.'nin 2000 yılında elde etmiş olduğu ve kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançtan kaynaklandığı için kar payının beyanı geçici 62'nci maddenin 3'üncü bendine göre yapılacaktır. Bu itibarla mükellefin elde etmiş olduğu net kâr payı tutarına 1/9'u olan 2.000 TL eklenecek ve bulunan tutar olan 20.000 TL (18.000 TL + 2.000 TL)'nin yarısı vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Bu madde kapsamındaki kâr payları için Gelir Vergisi Kanunu'nun 22/3'üncü maddesi uygulanmayacaktır. Kalan kısım

- Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde vergiye tabi gelir toplamının 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecek aksi takdirde beyan edilmeyecektir.
- Tam mükellef Teta A.Ş.'den elde edilen kâr payının yarısı Gelir Vergisi Kanunu'nun 22'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre istisnadır. İstisna düşüldükten sonra kalan tutar Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde vergiye tabi gelir toplamının 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecek aksi takdirde beyan edilmeyecektir.
 - Tam mükellef gerçek kişilerce dar mükellef kurumlardan elde edilen kâr payları, gelir vergisi uygulamasında tevkifata ve istisna uygulamasına tabi olmayan menkul sermaye iradı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle mükellef tarafından dar mükellef (X) kurumundan elde edilen 2.000 TL tutarındaki kâr payı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d maddesinde 2017 yılı gelirleri için belirlenen 1.600 TL tutarındaki beyanname verme sınırını aştığı için tamamı beyan edilecektir.
 - Adi komandit şirketlerin dağıtacakları kâr payları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi çerçevesinde tevkifat yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yine adi komandit şirketlerden elde edilen kâr payları Gelir Vergisi Kanunu'nun 22/3'üncü maddesinde yazılı istisnadan da yararlanamaz. Çünkü gerek 94 gerekse 22'nci maddede bahsi geçen tam mükellef kurumlardan kasıt kurumlar vergisi mükellefi olan tam mükellef kurumlardır. Bu nedenle adi komandit şirketlerde komanditer ortakların elde ettikleri kâr payları tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iradidir ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d hükmü çerçevesinde 1.600 TL'yi aşması halinde beyan edilmektedir. Önceki şıkta görüleceği üzere mükellef tarafından dar mükellef kurumdan elde edilen ve yine 86/1-d'ye tabi olan menkul sermaye iradı tutarı 2.000 TL'dir. Bu çerçevede mükellef tarafından adi komandit şirketten elde edilen kâr payı, dar mükellef kurumdan elde edilen kâr payı ile birlikte dikkate alındığında 1.600 TL sınırını geçeceğinden yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Bu tutarlar ayrıca 86/1-c maddesi kapsamında vergiye tabi gelir toplamının hesabında da dikkate alınacaktır.
 - 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen devlet tahvilleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/7-a maddesi gereğince %0 tevkifata tabi tutulmaktadır. Tam mükellef gerçek kişiler Türk lirasına endeksli devlet tahvillerinden elde ettikleri brüt faiz tutarına Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga 76'ncı maddesinde yer alan indirim oranını uygulayacak ve indirim oranı sonrası kalan tutar 86/1-c uyarınca hesaplanan vergiye tabi gelir toplamının 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edecektir. Ancak 2017 yılında uygulanacak indirim oranı birden büyük olduğu için söz konusu gelir yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir.
 - 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan devlet tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri için Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67'nci maddesi gereğince beyanname verilmeyecektir.
 - Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin 7/a bendine göre %0 oranında tevkifata tabi tutulmaktadır. Eurobondların faiz gelirleri 2017 yılı için Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi gereğince beyan sınırı olan 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecektir. Eurobondlardan elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde söz konusu eurobondların ihraç tarihinin bir önemi bulunmamaktadır. Bu nedenle mükellef tarafından gerek 09.09.2005 tarihinde gerekse 09.09.2006 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz gelirlerinin toplam tutarı olan 2.500 TL, 86/1-c maddesi çerçevesinde hesaplanacak olan vergiye tabi gelir toplamının 30.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecektir. Eurobondlar döviz cinsinden ihraç edildikleri için Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga 76'ncı maddesinde yer alan indirim oranı uygulanmayacaktır.

- Alacak faizleri 2017 takvim yılı için Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d maddesinde yer alan 1.600 TL beyan sınırını aşması halinde beyan edilecektir.
- Mevduat faizi gelirleri üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67/4'üncü maddesi gereği tev-kifat yapılacaktır. Söz konusu gelirler beyana tabi olmayıp, yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir.
- Tam mükellef gerçek kişilerin, yurt dışında bulunan mevduat hesaplarından elde ettikleri faiz gelirleri, yurt dışında elde edilen gelir niteliğinde olduğundan ve vergi kanunlarımıza göre tev-kifata tabi tutulmadıklarından dolayı Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d maddesine göre 2017 yılı için belirlenen sınır olan 1.600 TL'yi aşması halinde yıllık beyanname ile beyan edilecektir.
- Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67/1'inci bendi uyarınca tam mükellef kurumlara ait olup, Borsa İstanbul'da işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılması halinde tevkifat yapılmayacak, yine bu hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar beyan edilmeyecektir.
- Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67/1'inci bendi uyarınca tam mükellef kurumlara ait olup, Borsa İstanbul'da işlem gören ve bir yıldan az süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılması halinde %0 oranında tevkifat yapılacak ve söz konusu kazançlar beyan edilmeyecektir.
- Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80/1-1'inci maddesinde; ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı olduğu ifade edilmiştir. Mükellef tarafından tam mükellef (Y) A.Ş hisse senetleri, 03.03.2011 tarihinde iktisap edilmiştir. 2017 yılında elden çıkarılan bu hisse senetleri iki yıldan fazla süreyle elde tutulduğundan dolayı elden çıkarma dolayısıyla elde edilen kazanç gelir vergisine tabi olmayacaktır.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde mükellefin Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d hükmü çerçevesinde dikkate alacağı gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Dar mükellef kurumdan elde edilen kâr payı	2.000 TL
Adi komandit şirketten elde edilen kâr payı	500 TL
Alacak Faizi	500 TL
Yurt dışı mevduat faizi	500 TL
TOPLAM	3.500 TL

Mükellefin 2017 takvim yılında elde ettiği tevkifata ve istisnaya tabi olmayan menkul sermaye iratlarının toplam tutarı 2017 yılı için 1.600 TL olan beyanname verme sınırını aştığı için tamamı (3.500 TL) yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Söz konusu bu tutar ayrıca Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi kapsamında tespit edilecek olan vergiye tabi gelir toplamının hesabında da dikkate alınacaktır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi uyarınca mükellefin vergiye tabi geliri aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Kanuni merkezi İzmir'de iş merkezi Azerbaycan'da bulunan Beta A.Ş.'nin 2000 hesap dönemi istisna kaynaklı kazancını dağıtması sonucu elde ettiği kar payı	10.000 TL
Kanuni merkezi İzmir'de iş merkezi Tacikistan'da bulunan Teta A.Ş.'nin 2012 hesap dönemi kazancını dağıtması sonucu elde ettiği kâr payı	10.000 TL
Kanuni merkezi Azerbaycan'da iş merkezi Tacikistan'da bulunan A.Ş. statüsündeki (X) kurumunun 2013 hesap dönemi kazancını dağıtması sonucu elde ettiği kar payı	2.000 TL
İş merkezi İstanbul'da bulunan (ABC) adi komandit şirketinin 2014 karını dağıtması sonucu komanditer sıfatıyla elde ettiği kâr payı	500 TL
02.02.2005 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz geliri	1.000 TL
07.08.2010 tarihinde ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz geliri	1.500 TL
Alacak faizi	500 TL
Dubai'de bulunan mevduat hesabından elde edilen faiz geliri	500 TL
TOPLAM	26.000 TL

Mükellefin Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi çerçevesinde dikkate alınacak vergiye tabi gelir toplamı 26.000 TL'dir. Söz konusu tutar 2017 yılı için beyanname verme sınırı olan 30.000 TL'nin altında kaldığından, tam mükellef (Beta) A.Ş'den, tam mükellef (Teta) A.Ş'den elde edilen kâr payları ile eurobond faiz gelirleri yıllık beyannameye dahil edilmeyecektir.

Yukarıda detayları ile yapılan açıklamalar çerçevesinde mükellef tarafından beyan edilecek gelirler ile mükellefin 2017 takvim yılı gelir vergisi matrahı aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi olacaktır.

Dar mükellef kurumdan elde edilen kar payı	2.000 TL
Adi komandit şirketten elde edilen kar payı	500 TL
Alacak Faizi	500 TL
Yurt dışı mevduat faizi	500 TL
Matrah	3.500 TL

4- SONUÇ

1 Ocak - 31 Aralık 2017 döneminde elde edilen beyana tabi menkul sermaye iratlarının, Yıllık Gelir Vergisi Beyanname ile 2018 yılının Mart ayının yirmi beşinci günü akşamına kadar (01-25 Mart 2018) beyan edilmesi gerekmektedir. Beyanname mükellefin ikametgâhının bulunduğu yer vergi dairesine verilecektir. Ayrıca beyannamenin, hazır beyan sistemi aracılığıyla internet ortamında verilmesi de mümkün bulunmaktadır.

Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi, 2017 yılının Mart ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenecektir.

Hesaplanan gelir vergisi;

- Mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesine,
- Bağlı olunan vergi dairesindeki hesabın bildirilmesi şartıyla diğer vergi dairelerine,
- Elden ya da internet bankacılığını kullanarak anlaşmalı banka şubelerine,
- www.gib.gov.tr adresinden anlaşmalı bankaların kredi kartıyla ödenebilir.

KAYNAKÇA

- Beyanname Düzenleme Rehberi,2017, Vergi Müfettişleri Derneği
- GÖK, O. Gelir Vergisi Matrahının Tespiti ve Beyanı: Açıklama ve Örneklerle,3. Baskı, Vergi Müfettişleri Derneği Yayınları
- Menkul Sermaye İradı Elde Eden Mükellefler İçin Vergi Rehberi, Gelir İdaresi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı Yayınları, Yayın No:242, http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/2017_menkulsermaye.pdf, Erişim Tarihi:07 Şubat 2018
- OZAN, S. Vergi Kanunlarının Uygulanması Beyan ve Denetim, Vergi Müfettişleri Derneği Yayınları